

ਦਯਾ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਸੁਧੀਰ ਮਿੱਤਲ ਜੇ. ਜੇ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗੋਇਲ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਉੱਤਰਦਾਤਾ

2019 ਦਾ CWP ਨੰਬਰ 17248

08 ਅਗਸਤ, 2019

ਏ) **ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950—ਆਰਟੀਕਲ 14, 15(1), 15(4), 19 ਅਤੇ 226—ਐੱਮ. ਬੀ. ਬੀ. ਐੱਸ./ਬੀ. ਡੀ. ਐੱਸ. ਦਾਖਲਾ— ਨਿਜੀ ਸੰਸਥਾ— ਹਰੀਜ਼ੋਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ—ਖੇਡ ਵਿਅਕਤੀ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ/ਗ੍ਰੈਂਡ ਚਿਲਡਰਨ।**

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਅਨੁਛੇਦ 15(4) ਕੇਵਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 15(1) ਵਿੱਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਰੱਖਿਆ ਅਮਲੇ ਦੇ ਵਾਰਡਾਂ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪੀੜਤਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਰਗੀਕਰਨ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਵੈਧ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਅਨੁਛੇਦ 15 (1) ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਟੀ ਏ/ਆਰ ਏ ਆਦਿ ਲਈ ਹਰੀਜ਼ੋਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 23)

(A) ਸਵਾਲ (ਏ):- ਕੀ, ਰਾਜ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ, ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਾਨਤਾਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਭ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਦਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ।

(ਪੈਰਾ 24)

(B) ਸਵਾਲ (ਅ):- ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਆਰਟੀਕਲ 15 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਆਰਟੀਕਲ 15 (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 15(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਲਾਚਾਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵੀ. ਆਰਟੀਕਲ 15 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਆਰਟੀਕਲ 15 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਆਪਹੁਦਰੇਪਣ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ।

(ਪੈਰਾ 24)

8) ਸਿੱਖ ਦੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ - ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ

ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ/ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਮਾਰੇ ਗਏ — ਬਰਕਰਾਰ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੰਗੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਮੈਰਿਟ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 36)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਟੀ ਏ/ਆਰ ਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ/ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜਿੰਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਉਜਾੜੇ ਗਏ ਹਨ।

(ਪੈਰਾ 37)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ, ਇੱਕ ਸਮਾਨੰਤਰ ਰੱਖਿਆ ਪਰਸਨਲ/ਪੈਰਾ ਮਿਲਟਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ/ਵਾਰਡਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਵੀ, ਇੱਕ ਲੜੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ/ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਉਪ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਟੀ ਏ/ਆਰ ਏ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਮਾਪਦੰਡ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 38)

ਡੀ.ਐਸ.ਪਟਵਾਲੀਆ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਾਲ
ਕੰਨਨ ਮਲਿਕ, ਐਡਵੋਕੇਟ,

2019 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 17248, 18298, 17909 ਅਤੇ 19518 ਵਿੱਚ।

ਬੀ.ਐਸ.ਸਿੱਧੂ, ਐਡਵੋਕੇਟ,
ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ

CWP-17960-2019 ਵਿੱਚ।

ਅਤੁਲ ਨੰਦਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ

ਸਾਹਿਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਡੀ.ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ

ਅਮਾਨਤ ਚਾਹਲ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ।

ਅਨੁਪਮ ਗੁਪਤਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਾਲ

ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ.

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.3 ਲਈ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.5 ਲਈ

CWP ਨੰਬਰ 18989 ਅਤੇ 17890-2019 ਵਿੱਚ।

ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ

ਨੇਹਾ ਜੈਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ,

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 4 ਲਈ

CWP-15387-2019 ਵਿੱਚ।

ਬੀਡੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 8 ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਤੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ-18989-

2019 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 9 ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਬੀ.ਬੀ.ਐੱਸ. ਸੋਬਤੀ।

ਸੁਧੀਰ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.

(1) ਉਪਰੋਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਆਮ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਹੀ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(2) ਮਿਤੀ 6.2.2018 ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਰਾਹੀਂ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਐਮ ਬੀ ਬੀ ਐਸ/ਬੀ ਡੀ ਐਸ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪੈਰਾ 16 ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ 1% ਦਾ ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 1% ਦਾ ਕੋਟਾ ਅੱਤਵਾਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਛੋਟੇ 'ਟੀ ਏ' ਲਈ) ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ/ਪੋਤਰਿਆਂ (ਛੋਟੇ 'ਆਰ ਏ' ਲਈ) ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦਾ ਪੈਰਾ 17 ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਸਰਕਾਰੀ/ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ 1% ਕੋਟਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਟੀ ਏ/ਆਰ ਏ ਲਈ ਕੋਈ ਕੋਟਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ-15944-2018 ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੁੜੇ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ

ਟੀਏ/ਆਰਏ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਲੀਡ ਕੇਸ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ-15944-2018 ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਸਿਰਲੇਖ **ਬਾਣੀ ਸੂਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੀ**। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਿਤੀ 23.8.2018 ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਰਕਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਤਰਕ। ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨ 2018 ਲਈ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਟੀਏ/ਆਰਏ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨ 2019 ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਮਿਤੀ 6.6.2019 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 6.2.2018 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੈਰਾ 16 ਵਿੱਚ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਟੀਏ/ਆਰਏ ਲਈ ਕੋਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ **ਬਾਣੀ ਸੂਰ ਆਈ** (ਸੁਪਰ) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ 11.7.2019 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ੁਧਤਾ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾ 16 ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ 1% ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਟੀ ਏ/ਆਰ ਏ ਲਈ 1% ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹੀ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਲਈ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ / ਆਰਥੋਪੈਡਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਿੰਸਾ ਕਾਰਨ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ 1% ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(3) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ **ਬਾਣੀ ਸੂਰੀ** (ਸੁਪੈਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਕੋਟਾ ਅਤੇ ਟੀਏ/ਆਰਏ ਲਈ ਕੋਟਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨ 2018 ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨ 2019 ਲਈ ਮਿਤੀ 6.6.2019 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜ ਨੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਟੀ.ਏ./ਆਰ.ਏ. ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 6.6.2019, ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਿੰਸਾ ਕਾਰਨ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਟੀ ਏ/ਆਰ ਏ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਉਚਿਤ ਅਤੇ

OTHERS (*Sudhir Mittal, J.*)

ਮਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਜ਼ (ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, ਫੀਸ ਫਿਕਸੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਮੈਕਿੰਗ ਆਫ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 2006 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ '2006 ਐਕਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਜ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਰਾਜ ਨੇ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਐਕਟ 2006 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ

ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ³ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ, ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਐਕਟ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਮਾਡਰਨ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ**⁴, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 6.6.2019 ਨੂੰ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਕੋਟਾ ਅਤੇ ਟੀਏ/ਆਰਏ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ। 11.7.2019 ਦੇ ਸ਼ੁਧਤਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ **ਬਾਣੀ ਸੂਰੀ** (ਸੁਪੈਰਾ) ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ 1% ਕੋਟਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ, ਆਰ.ਏ./ਟੀ.ਏ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਕੋਟੇ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਮਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਲਾਗੂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(4) ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 11.7.2019 ਨੂੰ ਸ਼ੁਧਤਾ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ, **ਬਾਣੀ ਸੂਰੀ** (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਟਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ **ਬਾਣੀ ਸੂਰੀ** (ਸੁਪਰ) ਵਿੱਚ ਇਹੋ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਜੇਕਰ **ਬਾਣੀ ਸੂਰੀ** (ਸੁਪੈਰਾ), ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਰਣਾ ਪ੍ਰਤੀ ਇਨਕੁਰੀਅਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ **ਪੀ.ਏ ਇਨਾਮਦਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ**⁵. 2006 ਦਾ ਐਕਟ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਪ੍ਰਤੀ ਇਨਕੁਰੀਅਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ, **ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਆਰਪੀ ਸਿੰਘ**⁶, **ਸੰਦੀਪ**

3 2014 (3) SCT 110

4 (2016) 7 SCC 353

5 (2005) 6 SCC 537

6 (2014) 7 SCC 340

ਕੁਮਾਰ ਬਾਫਨਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ⁷, ਜੈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ⁸, ਏ.ਆਰ. ਅੰਤੂਲੇ ਬਨਾਮ .

7(2014) 16 SCC 623

8(2010) 9 SCC 385

ਆਰ ਐਸ ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ⁷ ਅਤੇ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਿਥੈਟਿਕਸ ਐਂਡ ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਿਟਿਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ⁸।

(5) ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ੍ਰੀ ਅਨੁਪਮ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਦਾਖਲੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਿੱਦਿਅਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਟੀ ਏ/ਆਰ ਏ ਪ੍ਰਤੀ ਖੁਦ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸਰੋਤ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਹਰੀਜ਼ਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਓਪਨ ਜਨਰਲ ਕੈਟਾਗਰੀ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ **ਪੀ ਏ ਇਨਾਮਦਾਰ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਨੇ ਦਾਖਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਟੀ ਏ/ਆਰ ਏ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਟੀ ਏ/ਆਰ ਏ ਦਾ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਰਜੀਹ ਹੈ। ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 15 (1) ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਅਨੁਛੇਦ 19(1)(ਜੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੱਕ ਵੀ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(6) ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ

⁷ (1988) 2 SCC

602

⁸ (1991) 4 SCC

ਚਰਚਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।
ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ।

(7) ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:-

(a) ਕੀ ਰਾਜ ਨਿੱਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(b) ਜੇਕਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਸ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(8) ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉੱਦਮ ਕਰੀਏ, ਅਸੀਂ ਜੋ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 2006 ਐਕਟ ਦੇ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(i), 3(1) ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਹਨ, ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

'ਸੈਕਸ਼ਨ 2(i):- "ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ, ਜੋ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ;'

'ਸੈਕਸ਼ਨ 3(1):- ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰੇਗੀ, ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਰੇਗੀ।'

(2) xxxxx

'ਸੈਕਸ਼ਨ 6:- ਸਾਰੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਓਪਨ ਮੈਰਿਟ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖਣਗੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ: ਬਸ਼ਰਤੋਂ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(9) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ,

ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਜ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ।

(10) **ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਗਿੱਲ** (ਸੁਪੈਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਵਾਇਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਕਤ ਕੇਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ 2006 ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 'ਸਿੱਖਿਆ' ਇਕ 'ਕਿੱਤਾ' ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਕ ਨੇਕ ਕੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਇਸ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(1)(ਜੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ 19(6) ਅਤੇ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ, ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨੀਤੀ, ਵਾਜਬ ਹਨ।

(11) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰੇ ਵਾਜਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(12) ਜੇਕਰ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਵੱਖ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕੀ ਹੈ?

(13) ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘੋਖਿਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਾਲ 1984 ਵਿੱਚ, ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਦੀ ਮਨਾਹੀ) ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਕੁਝ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ 'ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਟਾਂ' ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ 2,000/- ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ 25,000/- ਜਾਂ 60,000/- ਰੁਪਏ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਰਨਾਟਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਨੂੰ। ਇਸ ਨੂੰ **ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ** 'ਬਨਾਮ **ਮੋਹਿਨੀ ਜੈਨ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਰ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ 60,000/- ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੀਸ ਅਤੇ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਦਾ ਇਹ ਚਾਰਜ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

OTHERS (*Sudhir Mittal, J.*)
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਫੀਸ ਵਸੂਲਣ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। **ਮੋਹਿਨੀ ਜੈਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਈ ਐਸਐਲਪੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ SLPs ਦਾ ਫੈਸਲਾ **ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਜੇਪੀ** ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਨਾਮ **ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ** ¹⁰। **ਮੋਹਿਨੀ ਜੈਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਜੋ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਗੈਰ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਫੀਸ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ 50% ਸੀਟਾਂ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਮੁਫਤ ਸੀਟਾਂ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 50% ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ, ਜੋ ਇਸਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। , 'ਭੁਗਤਾਨ ਸੀਟਾਂ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਸੀ।

(14) **ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਦਮ ਘੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਬੇਲੋੜੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ **TMA ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ** ਬਨਾਮ **ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ** ¹¹। **ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਇੱਕ 'ਕਿੱਤਾ' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਜੀ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੁਝ ਸਰਪਲੱਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਸਹੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ, ਯੋਗ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ, ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ। ਨਿੱਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਤੋਂ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰੇ ਨਿਰਣੇ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

XXXXX

'54. ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਾਅ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਹੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਿਆਰਾਂ, ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ (ਯੋਗ ਸਟਾਫ਼ ਸਮੇਤ) ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਖ਼ਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ ਤੈਅ ਕਰਨਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਗਠਨ ਅਤੇ ਸੰਰਚਨਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ, ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਜਾਂ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨਾ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹਨ।'

XXXXX

'57. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਕਿੱਤਾ, ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ, ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਵਸੂਲਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ "ਚੈਰੀਟੇਬਲ" ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਅਜਿਹੀ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਜੋ ਉਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹੀਏ ਤਾਂ, ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਨਯੋਗ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਵਾਜ਼ਬ ਮਾਲੀਆ ਵਾਧੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।'

XXXXX

'68. ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਨੁਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀਆਂ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਲਈ, ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਸਮੇਂ, ਯੋਗਤਾ-ਅਧਾਰਿਤ ਚੋਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦਕਿ,

ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਵਿਵੇਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਕੁਝ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਆਪ ਜਾਂ ਰਾਜ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਆਮ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਰਾਜ ਦੀ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀਟਾਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੇਗਾ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਨਕ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਅਨਏਡਿਡ ਅਤੇ ਗੈਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਅਨਏਡਿਡ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜਾਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪਰ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਗੈਰ-ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।'

XXXXX

'107. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 30(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਇੰਨਾ ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੱਥੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿੱਪਜਭਾਈ ਸਭਾਈ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ, ਸਿਹਤ, ਸਵੱਛਤਾ, ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦੇ ਅਸਲ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾਣ। ਅਜਿਹੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 30 ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 30(1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯਮ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ; ਪਰ ਆਰਟੀਕਲ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਇੰਨਾ ਨਿਰਪੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿੱਪਜਭਾਈ ਸਭਾਈ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 29(2) ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।'

XXXXX

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਕਾਦਮਿਕ ਉੱਤਮਤਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵੀ ਵਾਜਬ

ਨਿਯਮ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(15) ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ **ਪੀ.ਏ ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੇ** ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਵੈ-ਇੱਛਤ ਸੀਟ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸਬੰਧਤ ਪੈਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

XXXXX

'124. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਟੇ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਗੈਰ-ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਕੋਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਕੇ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਉਹਨਾਂ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਟ ਅੰਕਾਂ 'ਤੇ, ਭਾਵ ਮੈਰਿਟ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਪਦੰਡ 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।'

XXXXX

'126. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਪੈਰਾ 68 ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਭਿੰਨ ਸਨ, ਸਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁੱਖ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣਾਂ, ਜੇਕਰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਂ ਅਸੰਗਤ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜ ਦੀ ਸੀਟ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ (ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 68 ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਟ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਲਈ

ਸਵੈਇਛੁਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਵਜੋਂ ਮੈਰਿਟ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਓ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋੜਵੰਦ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਜਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਜ।'

XXXXX

'147. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਹਨ, ਦਾਖਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦੋਵਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 19(1)(ਜੀ) ਦੀ ਕਥਿਤ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 19(1)(ਜੀ) ਦੀ ਕਥਿਤ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਸੂਰਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ।'

'148. ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 142 ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਅਡਹਾਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਜੋਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਗਠਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੋ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ।'

XXXXX

(16) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਇੱਕ 'ਕਿੱਤਾ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਰਾਜ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ, ਨੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਇੱਕ 'ਕਿੱਤਾ' ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿੱਜੀ

ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਅਨੁਮਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ 2006 ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੇ ਸਾਲ 2007 ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। SLPs ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ **ਮਾਡਰਨ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਐਂਡ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ**¹² ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। **ਟੀਐਮਏ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਅਤੇ **ਪੀਏ ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਇੱਕ 'ਉੱਚਾ ਕਿੱਤਾ' ਹੈ ਜੋ 'ਨਾ ਲਾਭ ਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਅਧਾਰ' 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲੇ ਲੈਣ ਜਾਂ ਫੀਸ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਾਜਬ ਨਿਯਮ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਲੋੜ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

XXXXX

'68. ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਨਿੱਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ.ਈ.ਟੀ. ਵਿੱਚ ਜੋ ਉਣਤਾਈਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ, ਉੱਤਮਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ 'ਕਿੱਤੇ' ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ 'ਪਾਬੰਦੀਆਂ' ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਵਾਜਬ' ਹਨ। ਅਤੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ।'

'69 "ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਜੀਵ ਹੈ ਇਸਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ"[20]। ਇਹ ਠੀਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਈਡਨ, ਸਗੋਂ ਲੋੜਾਂ, ਰੁਚੀਆਂ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿੱਤਾ ਸਮਾਜ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ

ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।'

XXXXX

'75. ਇਸ ਨੂੰ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਫੀਸ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਸੰਸਥਾ ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਰੇਕ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ ਫੀਸ ਜਾਂ ਹੋਰ ਖਰਚੇ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।'

XXXXX

'86. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਮੁਕ ਦਰਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ, ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ), ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਕਟਰ, ਰਾਜ ਨੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।'

XXXXX

'91. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖਰਚੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ;

ਜਦੋਂ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਉਹ ਦਰਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਕ ਨੇ ਵਿਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ

ਕੋਈ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਤੌਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਕੇ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਨਤਾਵਾਦੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਮਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਇਸਲਈ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਟੀਚਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਸਮਾਜ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬਿਹਤਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਉੱਨਤੀ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਵੇਗਾ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਲਈ, ਸਿੱਖਿਆ ਇੱਕ ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਆਰਥਿਕ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਨਾਲ, ਇਸਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਆਉਟਪੁੱਟ ਹਨ; ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਢਲੇ ਆਰਥਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਸਮਾਨ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਵਿੱਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੇਧਿਤ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ ਤੱਕ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਵਾਪਸੀ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਵਿਧੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।'

XXXXX

'95. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੀ.ਏ. ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਟੇ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਨ ਜਾਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਨਿਯੋਜਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਜੋ ਕਿ ਕੋਟੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਰਾਜ ਕੋਟਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਨੀ ਡਿਸ਼ਨਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਮਪਗਨਡ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 15 ਦੀ ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ, ਨਿਯਮ, 2008 ਦੇ ਨਿਯਮ 4(2), 7 ਅਤੇ 15 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 8 ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਲਈ ਵਕੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 93 ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਕਲ 15(5) ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮਤੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯਮ, 2009 ਦੇ ਨਿਯਮ 7 ਵਿਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਪੋਸਟ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਡੈਂਟਲ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿਚ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕਹੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ, ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਆਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਉਪਲਬਧ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਅਤੇ ਓਬੀਸੀ ਆਦਿ ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15(5) ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ।'

XXXXX

(17) ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 93 ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਧਾਰਾ 19(5) ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਵੀ ਬੋਧ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(18) ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਟੀ ਏ/ਆਰ ਏ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ।

(19) **ਸੁਭਾਸ਼ਿਨੀ ਕੇ** ਵਿਚ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ । ਬਨਾਮ **ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ**¹³. ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਬਿਨੈਕਾਰ ਸਨ

ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ। 29.6.1964 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਅਤੇ

¹³ AIR 1996 Mysore

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਆਦਿ, ਕੋਲੰਬੋ ਪਲੈਨ ਸਕਾਲਰਾਂ, ਬਰਮਾ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਏਸ਼ੀਆਈ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਗੋਆ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜਾਂ ਵਾਰਡਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡ ਵਿਅਕਤੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਕਿ **ਐਮਆਰ ਬਾਲਾ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸੈਸੂਰ ਰਾਜ** ¹⁴ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ 50% ਸੀਮਾ, ਸਿਰਫ ਆਰਟੀਕਲ 15(4) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਹੋਰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਕਨੂੰਨੀ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਰਾਜ ਨੀਤੀ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ: -

XXXXX

'(12) ਇਹਨਾਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਉਪਰਲੀ ਸੀਮਾ ਸਿਰਫ ਆਰਟੀਕਲ 15(4) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਐਮਆਰ ਬਾਲਾਜੀ ਦੇ ਕੇਸ, ਏਆਈਆਰ 1963 ਐਸਸੀ 649 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।'

XXXXX

'(14) ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਕੋਲੰਬੋ ਪਲੈਨ ਸਕਾਲਰਾਂ, ਬਰਮਾ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਏਸ਼ੀਆਈ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਰਾਜ ਬਾਹਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਦਾਸੀਨ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਇਹ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਓ

ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਪਰਸਪਰ ਹਨ। ਇਹ

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਅਤੇ ਜਾਤ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਕਨੂੰਨੀ ਰਾਜ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਵਰਗੀਕਰਨ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੋਆ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ 'ਤੇ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੋਆ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਲੁਭਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੋਹਫਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਗੋਆ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਇੱਕ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਤ ਫਿਲਹਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।'

'(15) ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਜਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਾਰਡਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ, ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੈਨਿਕਾਂ ਸਮੇਤ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਨੂੰ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਰਗੀਕਰਨ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਸ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਰਥ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਤਿ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।'

'(16) ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੇਮਿਸਾਲ ਚੰਗੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਸਿਰਫ 4 ਸੀਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਕੁੱਲ 251 ਅੰਕ, ਦੂਜੇ ਨੇ 211 ਅੰਕ, ਤੀਜੇ ਨੇ 194 ਅੰਕ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਨੇ 193 ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ 251 ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਸੀਟ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਆਕਾਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ, ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਢੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇ। ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਖਿਡਾਰੀ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਬਣਨਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ-

ਕੀੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਚੰਗੇ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਚੰਗੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬਣਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ

ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰਫ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਦਮੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ।'

XXXXX

(20) **ਕੁਮਾਰੀ ਚਿਤਰਾ ਘੋਸ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ** ¹⁵ ਵਿੱਚ , ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ/ਧੀਆਂ, ਵਿਦੇਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ/ਧੀਆਂ, ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ/ਧੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਦਵਾਨ, ਕੋਲੰਬੋ ਪਲਾਨ ਸਕਾਲਰ, ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ। ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੀਵਿਯਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

XXXXX

'7. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਆਰਟਿਕਲ ਕਿਵੇਂ ਮੰਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 15(1) ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾਲ ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਾਤ, ਲਿੰਗ, ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 29(2) ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਾਤ, ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਆਰਟਿਕਲ ਵੱਲ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। 14. ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੋਗਤਾ ਹੀ ਇਕਮਾਤਰ ਮਾਪਦੰਡ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਨਿਯਮ 4 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (c) ਤੋਂ (h) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹੋਰ ਕਾਰਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਵਿਤਕਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।'

'8. ਜਿਵੇਂ ਕਿ **ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਡਾਲਮੀਆ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਆਰ. ਤੋਡੋਲਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ** (1), ਆਰਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 14 ਵਰਗ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਅਨੁਮਤੀਯੋਗ ਵਰਗੀਕਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, (i) ਇਹ ਕਿ ਵਰਗੀਕਰਨ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਏ ਹੋਰਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ (ii) ਉਹ ਅੰਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਮੂਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ

ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਖੇਤਰ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣਾ ਆਸਾਨ ਜਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਕੋਲੰਬੋ ਪਲਾਨ ਅਤੇ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਲਈ ਡਾਕਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਦੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਣ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲੇ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।'

XXXXX

10. ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਨਾਲ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਦਵਾਈ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ। **ਮਾਈਨਰ ਪੀ. ਰਾਜੇਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ (1)** ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਚੋਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸੰਭਵ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਹੈ

ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਚੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਰਕਸੰਗਤ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।'

XXXXX

(21) **ਡੀਐਨ ਚੰਚਲਾ** ਬਨਾਮ **ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ** ¹⁶ ਵਿੱਚ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਕੋਈ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਘੱਟ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਲਈ ਰਾਖਵੀਆਂ 60 ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰਸੋਨਲ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਸਿਆਸੀ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਆਦਿ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਐਮ.ਆਰ. ਬਾਲਾ ਜੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ 50% ਦਾ ਨਿਯਮ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਰੋਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਪੈਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

XXXXX

'23. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਚੁਣੌਤੀ ਇਸ ਦੋਸ਼ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿਯਮ 4 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (a) ਤੋਂ (i) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੁੱਲ 765 ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਠ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਸਰੋਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਆਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। 15 ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰਟਿਕਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 15, ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ 15%, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ 3% ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ 30% ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹੈ, ਭਾਵ, 48% ਨਿਯਮ 4 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ 60 ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁੱਲ 690 ਉਪਲਬਧ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ਪਰ, ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਨਿਯਮ 4(ਜੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ 15 ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮਹਿਲਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਅੰਪ. ਇਸ ਲਈ, ਸੀਟਾਂ

ਵੰਡ ਲਈ ਉਪਲਬਧ 720 ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 48% ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ।'

'24. ਇਹ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਆਰਟ ਦੇ ਤਹਿਤ. 15(4) ਰਾਜ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਟਿਕਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼. 15(4) ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਲਾਜੀ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਕੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੱਤ ਹਨ, ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਲਾਜੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਵਿਵਸਥਾ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ 68% ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹੀ ਉੱਚ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਦੂਜੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਯੋਗ ਅਤੇ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੱਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਬਕਾ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 50% ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਅਟੱਲ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੇਸ. ਪੇਰੀਕਰੱਪਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ 41% ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 4 ਦੇ ਤਹਿਤ 60 ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ, ਕੁਝ ਪਰਸਪਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਸਰੋਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ, ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਚੇ ਪਾਸੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।'

XXXXX

(22) ਅੱਗੇ ਅਸੀਂ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ 17 ਵਿੱਚ ਨੌਂ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 16(1) ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਰਟੀਕਲ 16(1) ਦੀ ਵਾਜਬ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ 50% ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 50% ਦੀ ਸੀਮਾ ਸਿਰਫ ਆਰਟੀਕਲ 16(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰੀਜ਼ਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਚਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਹਰੀਜ਼ਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

XXXXX

'812. ਸਾਡਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ 50% ਦਾ ਇਹ ਨਿਯਮ ਅਨੁਛੇਦ 16(4) ਅਧੀਨ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ 'ਤੇ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਹੈ: ਸਾਰੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਇੱਕੋ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤ ਲਈ 'ਵਰਟੀਕਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ' ਅਤੇ 'ਹੋਰੀਜ਼ਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ [ਧਾਰਾ 16(4) ਦੇ ਤਹਿਤ] ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ [ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ] ਨੂੰ ਹਰੀਜ਼ਟਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਹਰੀਜ਼ਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਲੰਬਕਾਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਟਦੇ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਇੰਟਰ-ਲਾਕਿੰਗ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਸਟੀਕ ਹੋਣ ਲਈ, ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ 3% ਅਸਾਮੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੀਆਂ ਹਨ; ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ 16 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਕੋਟੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਓਪਨ ਕੰਪੀਟੀਸ਼ਨ (OC) ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮਾਯੋਜਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਹਰੀਜ਼ਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਪੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ - ਅਤੇ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ -। ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।'

XXXXXX

(23) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਧਾਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 15(4) ਅਨੁਸੂਚਿਤ

ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 15(1) ਵਿੱਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਰੱਖਿਆ ਅਮਲੇ ਦੇ ਵਾਰਡਾਂ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪੀੜਤਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਰਗੀਕਰਨ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਵੈਧ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਅਨੁਛੇਦ 15(1) ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਟੀਏ/ਆਰਏ ਆਦਿ ਲਈ ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(24) ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ।

(ਏ) ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਏ):- ਕੀ, ਰਾਜ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਕਾਨੂੰਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। **ਟੀਐਮਏ ਪਾਈ ਫੰਡ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਅਤੇ **ਪੀਏ ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਵਿੱਚ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡੂਲਮ ਝੁਕਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਉੱਤਮਤਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਕਤ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। **ਮਾਡਰਨ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਐਂਡ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ) (2007 ਦੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੋ)** ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਪੈਂਡੂਲਮ ਉਸ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

2006 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਨਿਯਮ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ **ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ, ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਾਨਤਾਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਭ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਦਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ।

ਸਵਾਲ (ਅ):- ਜੇਕਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਹੈ,

ਕੀ ਇਸ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਦਾ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਅਤੇ ਟੀਏ/ਆਰਏ ਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਹਰੀਜੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 15(1) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜ ਨੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਟੀ.ਏ. ਮਿਤੀ 11.7.2019 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਟੀਏ/ਆਰਏ ਲਈ ਕੋਟਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ? 2006 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 15(4) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਲਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਬੋਰਡ ਭਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੀ ਰਾਜ ਫਿਰ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਕੇ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ **ਪੀ.ਏ.ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੱਕ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦਾ? ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਲਈ, ਜਵਾਬ ਇੱਕ ਜ਼ੋਰਦਾਰ 'ਨਹੀਂ' ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 15(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਆਰਟੀਕਲ 15(1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਆਰਟੀਕਲ 15(4) ਤਹਿਤ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਲਾਚਾਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਆਰਟੀਕਲ 15(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਆਰਟੀਕਲ 15(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਆਪਹੁਦਰੇਪਣ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨ 2018 ਵਿੱਚ **ਬਾਣੀ ਸੂਰੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬੋਰਡ ਭਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨ 2019 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਪੀਏ **ਇਨਾਮਦਾਰ (ਸੁਪੈਰਾ)**, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ

2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਵੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀਆਂ ਲਈ

ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵੀ ਹਰੀਜ਼ੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਟੀਏ/ਆਰਏ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਉਸੇ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(25) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧੂਰਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(26) **ਬਾਣੀ ਸੂਰੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ)** ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਹਰੀਜ਼ੱਟਲ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਨੁਮਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

CWP-18989-2019 (O&M) ਰਿਮਨਾਜ਼ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਜੋਂ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ

(27) ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਐਮਬੀਬੀਐਸ/ਬੀਡੀਐਸ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 6.6.2019 ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਤੇ 16 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਕੋਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 1% ਕੋਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(28) ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ 8.3.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੇਡ ਨੀਤੀ ਨੂੰ Annexure P2 ਵਜੋਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ 8.11 ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਉਹ ਧਾਰਾ (v) ਦਾਖਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜੋ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਉੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ, ਲਈ ਦਾਖਲੇ ਵਿੱਚ 3% ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਨੀਤੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ।

(29) ਖੇਡ ਨੀਤੀ 2018 ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ 1% ਦੀ ਬਜਾਏ 3% ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਵਿਭਾਗ

ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਕੋਟੇ ਨੂੰ 1% ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(30) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(31) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 6.6.2019 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਜੋ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ 1% ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਖੇਡ ਨੀਤੀ 2018 ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ,

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਕੋਟਾ 3% ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

(32) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਿਤੀ 6.6.2019 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15(v) ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਾਰਾ 16(ii) (v) ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬੋਰਡ ਭਰ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ 3% ਦੇ ਕੋਟੇ ਨਾਲ ਉਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(33) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਮੈਰਿਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕੋ ਖੇਡ ਗ੍ਰੇਡੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮੈਰਿਟ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਮੈਡਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(34) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਸਮਰੱਥਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੇਡੇਸ਼ਨ ਭਾਵ ਏ/ਬੀ/ਸੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਸਪੋਰਟਸ ਗ੍ਰੇਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਸਮਰੱਥਾ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਖੇਡ ਗਰੇਡੇਸ਼ਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਮੈਰਿਟ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(35) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

CWP-17909-2019 (O&M) ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿਵਨੀਤ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਤੇ CWP-19518-2019 ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਆਹੂਜਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

(36) ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਮੈਰਿਟ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀਖਿਆ

(37) ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਟੀ ਏ/ਆਰ ਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ/ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜਿੰਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਉਜਾੜੇ ਗਏ ਹਨ।

(38) ਇੱਕ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ/ਪੈਰਾ ਮਿਲਟਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ/ਵਾਰਡਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇੱਕ ਲੜੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ/ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਉਪ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਟੀ ਏ/ਆਰ ਏ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਮਾਪਦੰਡ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(39) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

CWP-15387-2019 (O&M) ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਆਈਨਾ ਭਟਨਾਗਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(40) ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ (ਛੋਟੇ 'ਈਡਬਲਯੂਐਸ' ਲਈ) 10% ਕੋਟੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ।

(41) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 17.1.2019 ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਫਤਰ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ EWS ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 18.4.2019 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਚਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਕੋਟੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ 10% ਈਡਬਲਯੂਐਸ ਕੋਟੇ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਭੇਜਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਲਾਈਨ ਹੈ 'ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ, 10% EWS ਕੋਟੇ ਦਾ ਵਾਧਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ।'

(42) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਈਡਬਲਯੂਐਸ ਲਈ 10% ਕੋਟਾ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵਧੀ ਹੋਈ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਧਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

(43) ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੰਚਾਰ ਮਿਤੀ 18.4.2019,

ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, 10% EWS ਕੋਟੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(44) ਸੰਬੰਧਿਤ ਲਾਈਨ ਇੱਥੇ ਉੱਪਰ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਟੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ

ਮਿਤੀ 'ਤੇ, ਜੋ ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 10% ਈਡਬਲਯੂਐਸ ਕੋਟਾ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਟਾ:-

(45) ਸਾਰੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ 26.7.2019 ਦੇ ਛੋਟੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(46) ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਕਾਪੀ ਸਮੂਹ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ।

ਸੁਬਰਿਤ ਕੌਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ